

*****

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ У ФОКУСІ СОЦІОЛОГІЇ

*****

УДК 316.734

DOI [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2021.1\(45\).17](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2021.1(45).17)

Л. В. Афанасьєва

e-mail: lyudmila.csr@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9386-6529

І. В. Букрєєва

e-mail: irina.bukreeva@ukr.net, ORCID: 0000-0002-7444-8321

Н. І. Глебова

e-mail: nat.glebova2005@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3417-1337

Л. Ф. Глинська

e-mail: qlinskay.lyudmila2016@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2223-2024

А. В. Орлов

email: orlov.socio@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0243-7313

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
вул. Гетьманська, 20. м. Мелітополь, 72300, Україна

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Мета статті. Метою статті є соціологічний аналіз чинників підвищення культури здорового способу життя та визначення рівня розвитку спортивної й оздоровчої інфраструктури та системи заходів у територіальних громадах Запорізької області.

Методологія дослідження. Методом порівняльного аналізу здійснене теоретичне обґрунтування структури дослідження й вибір методології. Методом експрес-опитування виявлено рівень забезпеченості мешканців територіальних громад, рівень розвиненості спортивно-оздоровчої інфраструктури. Методом соціологічної інтерпретації результатів обґрунтовано низку чинників підвищення рівня розвитку спортивної інфраструктури та системи заходів з підвищення культури здорового способу життя в територіальних громадах Запорізької області.

Результати. Дані проведеного дослідження засвідчують значні зрушення й інтенсивний розвиток масового та професійного спорту і фізичної культури в Запорізькій області. Встановлено рівень забезпеченості об'єктами спортивної інфраструктури, спортивних споруд за місцем проживання, їх стан. Констатовано недостатню забезпеченість об'єктами спортивної інфраструктури та низький рівень умов для занять фізичною культурою для мешканців похилого віку, людей з інвалідністю й незахищених категорій населення. Обґрунтовано потребу об'єднати зусиль ЗОДА із зацікавленими представниками соціально відповідального бізнесу та громадськими організаціями для запровадження доступних, якісних і різноманітних форм спортивних, реабілітаційних та оздоровчих послуг для різних груп населення відповідно до європейських стандартів.

Наукова новизна. Цінність дослідження полягає в науковій систематизації соціальних запитів населення територіальних громад та виявленні актуальних спрямувань реалізації комплексної програми з розвитку спортивної інфраструктури Запорізької області.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення соціальних запитів населення і практичного використання ЗОДА, представниками соціально відповідального бізнесу та громадськими організаціями для організації доступних і різноманітних форм спортивних, реабілітаційних та оздоровчих послуг для різних груп населення, створення додаткових робочих місць у сфері фізичної культури і спорту та популяризації здорового способу життя.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, територіальні громади, розвиток спортивної та оздоровчої інфраструктури.

I. Вступ

Соціальне середовище територіальних громад дедалі частіше розглядається соціологічною наукою як структурований соціальний простір, в якому трансформаційні зміни призводять до інтенсифікації різних форм мобільності соціальних суб'єктів, зміни якісного й кількісного складу соціально-культурних груп, виникнення нових чинників якісного розвитку. Відбувається формування територіальних громад як соціального інституту й важливої ланки та механізму вдосконалення суспільства, що характеризується новими підходами й пріоритетними напрямками задоволення нагальних потреб суб'єктів соціокультурного розвитку. Як пріоритетний напрям гуманітарної політики держави розвиток сфери фізичної культури і різних форм фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи серед різних верств населення територіальних громад спрямований на всебічний розвиток особистості та формування здорового способу життя. Згідно з державною Стратегією розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р. [10], важливими чинниками ефективної реалізації цих принципів є доступність занять фізкультурою та спортом для громадян різних вікових груп і соціальних прошарків, безперервність та послідовність занять фізичною культурою, забезпечення умов діяльності організацій фізкультурно-спортивної спрямованості; раціональне, ефективне фінансування фізкультурної сфери – фінансування фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів відповідно з державного та місцевого бюджетів, надання фінансової підтримки громадським організаціям фізкультурної спрямованості тощо [3]. Соціальна значущість визначеної проблеми та недостатність ефективних заходів для її вирішення зумовлюють необхідність проведення комплексних досліджень як підґрунтя розробки регіональної стратегії розвитку фізичної культури населення.

Аналіз наукових праць засвідчує, що проблема формування здорового способу життя є багатоаспектною й пов'язана з комплексом питань гармонійного фізичного, психічного, культурного, духовного розвитку особистості. Основні підходи до визначення поняття «здоровий спосіб життя» висвітлено в працях Є. Вайнера, А. Волик, А. Ізуткіна, Ю. Лісіцина, Л. Сущенко та ін. Психолого-педагогічні аспекти виховання здорового способу життя розглянуті в дослідженнях В. Беспалько, Т. Бойченко, Г. Голобородько, М. Кобринського, Т. Круцевич, С. Лапаєнко, В. Оржеховської. Важливий внесок у теорію вирішення проблеми здоров'я як у теоретичному, так і в практичному плані зробили О. Балакірєва, О. Вакулєнко, В. Войтенко, Л. Жаліло, Н. Комарова, О. Яременко, якими проведено низку соціологічних досліджень щодо багатьох проблем, пов'язаних із здоров'ям молоді (формування здорового способу життя; наслідки вживання в молодіжному середовищі тютюну, алкоголю, наркотиків; репродуктивне здоров'я молоді тощо). Проблеми забезпечення здорового способу життя розглянуто в низці досліджень зарубіжних дослідників, таких як: В. Барнеков С. Будісавлевич, Д. Інчлі, Д. Каррі, А. Арнарссон, Т. Торсхайм та ін.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою статті є обґрунтування соціологічних параметрів дослідження чинників формування здорового способу життя в умовах розвитку територіальних громад.

Методом експрес-опитування виявлено рівень забезпеченості мешканців територіальних громад, рівень розвиненості спортивно-оздоровчої інфраструктури. Методом соціологічної інтерпретації результатів обґрунтовано низку чинників підвищення рівня розвитку спортивної інфраструктури та системи заходів з підвищення культури здорового способу життя в територіальних громадах Запорізької області.

III. Результати

Результати соціологічних досліджень останніх десятиліть систематично засвідчують тенденції погіршення здоров'я населення України, що зумовлено економічним чинником, погіршенням екологічної ситуації, поширенням деструктивних стереотипів поведінки, зниженням доступності якісних медичних послуг тощо. Аналіз статистичних даних свідчить, що лише 5% випускників шкіл є практично здоровими, 40% школярів хронічно хворі, 50% мають морфо-функціональні відхилення, до 80% страждають на різні нервово-психічні розлади. Тільки 5% юнаків допризовного віку не мають медичних протипоказань до проходження військової служби [4]. Вказані проблеми засвідчують актуальність забезпечення здорового способу життя, що визначається світовою науковою спільнотою як процес упровадження ефективних програм політики сприяння й послуг, що можуть поліпшити рівні здоров'я [11].

Розгляд теоретичних засад і підходів до концептуалізації соціологічного дослідження чинників формування здорового способу життя, представлений у працях Г. Кривошеєвої, дає змогу говорити про інтегративність «фізичних, психічних, соціальних і духовних» змістових його складових, що «виявляються в єдності духовних, біологічних, психологічних і соціальних факторів, що визначають спосіб життя й гуманістичний смисл буття» [5, с. 7], і є «суспільною цінністю особистісна установка; формою матеріальної і духовної життєдіяльності; вияв усвідомленої активності особистості у виконанні біологічних і соціальних функцій...» [7].

Аналіз практичного досвіду формування ЗСЖ серед населення на матеріалах праць О. Вакулєнко, Л. Жаліло, Н. Комарова, Р. Левіна, І. Солоненко, О. Яременко [1] свідчить, що наукові розвідки зосереджені переважно на розробці індивідуального підходу до ведення здорового способу життя особистості, водночас недостатньо уваги приділяють вивченню чинників соціального середовища, зокрема розвиненості спортивної інфраструктури як базового чинника популяризації здорового способу життя серед населення. Однак, від успішного вирішення проблеми якісної організації й реалізації соціокультурних стратегій у цьому напрямі сьогодні залежить не лише якісний особистісний розвиток громадян, а й ефективність функціонування громадянських та державних інституцій, які й визначають напрями суспільних змін, зумовлюють майбутнє держави та подальше існування здорової нації.

Дослідження науковців Центру громадського здоров'я МОЗ України доводять, що усвідомлення важливості здорового способу життя через заняття фізичною культурою і спортом як чинника власного становлення, розвитку творчих здібностей та життєзабезпечувальних навичок в умовах глобальних змін і викликів усвідомлюють не лише молодь, а й інші вікові групи населення [6].

Розгляд теоретичних моделей формування здорового способу життя дає змогу виокремити принципи її реалізації:

- пріоритет цінності здоров'я у світоглядній системі цінностей людини;
- розуміння здоров'я не тільки як стану відсутності захворювань або фізичних вад, а ширше – як стану повного благополуччя;
- розуміння здоров'я як феномена, що невід'ємно поєднує його чотири сфери: фізичну, психічну, соціальну і духовну [2, с. 306].

Науковці зараховують до основних напрямів сприяння здоровому способу життя такі: формування сприятливої для здоров'я державної політики; створення сприятливого соціоекологічного середовища; підвищення активності громад; розвиток персональних навичок; переорієнтація служб охорони здоров'я.

Таким чином, ґрунтуючись на ключових принципах сучасної політики здорового способу життя, що включають у себе відповідальність держави за стан індивідуального і громадського здоров'я; багатосторонність підходів; активізацію участі населення в програмах здорового способу життя та наявність громадського контролю [8], та виходячи з того, що основним механізмом формування здорового способу життя є створення умов для окремих осіб, груп людей, громад спроможності і можливості позитивно впливати на проблеми здоров'я [9], можемо висувати, що упровадження програм реалізації заходів і ініціатив потребує детального вивчення місцевих умов її реалізації, потреб і можливостей людей, громад, організацій, регіонів, враховуючи особливості їх суспільного, економічного й культурного устрою.

Упровадження програм реалізації заходів та ініціатив потребує детального вивчення місцевих умов її реалізації, потреб і можливостей окремих груп людей, громад, організацій, регіонів, враховуючи особливості їх суспільного, економічного й культурного устрою. З метою розвитку фізичної культури і спорту, спортивної інфраструктури та системи заходів з підвищення культури здорового способу життя в Запорізькій області Управлінням молоді, фізичної культури та спорту Запорізької обласної адміністрації з 23.11.2020 по 02.11.2020 було проведено соціологічне опитування з використанням дистанційних технологій Google Forms, в якому взяли участь 1649 респондентів. Вибірка квотна (за гендером, віком та освітою), гніздова (за типом населеного пункту).

У ході опитування виявлено, що більшість респондентів займаються фізичною культурою та спортом: 56,7% – «постійно займаються», 29,5% – «час від часу», 9,2% – «ситуативно», і 4,6% – «не займаються взагалі» (рис. 1).

Аналіз даних дав змогу виявити, що найбільш популярними є заняття в тренажерній залі – 26,9%, фітнес – 18,6%, східні единоборства – 15,1%, легка атлетика – 14,0%, танці – 8,1%, волейбол – 8,1%, футбол – 8,0%, його – 7,8%, бокс – 6,0%, плавання – 5,7%. Більшість респондентів оцінюють умови для занять фізичною культурою та спортом у своєму населеному пункті як хороші/задовільні, на що вказали 72,5% (рис. 2).

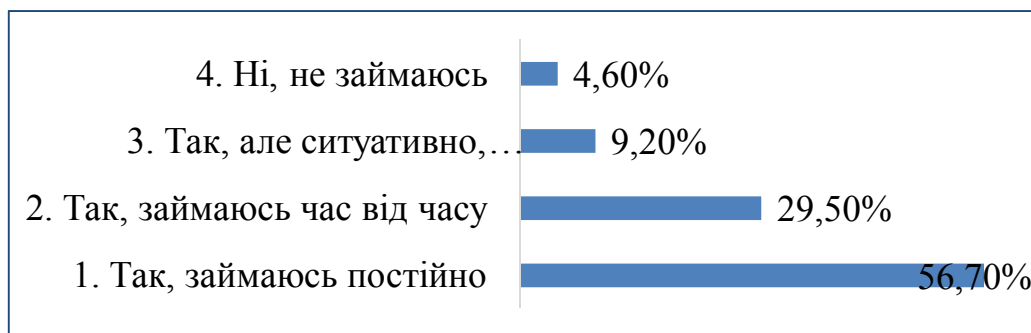

Рис. 1. Ставлення мешканців громад до занять фізичною культурою і спортом

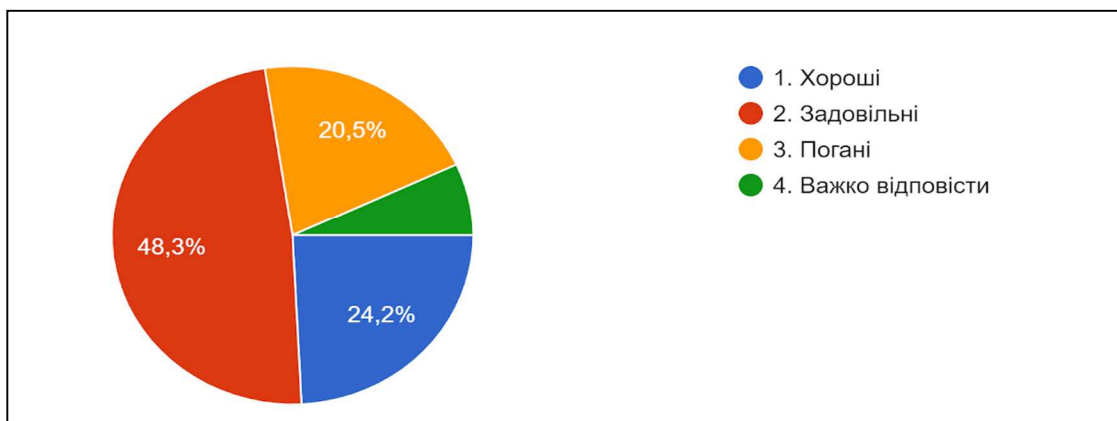

Рис. 2. Оцінка умов для занять фізичною культурою і спортом в територіальній громаді

Все ж таки, на думку респондентів, в області не повною мірою приділяють увагу розвитку фізичної культури та спорту. Так, лише 11,0% респондентів мешканців сіл і 15,4% респондентів мешканців міст вказали на те, що їх керівництво «приділяє належну увагу розвитку фізичної культури та спорту», а 29,6% респондентів мешканців сіл та 36,1% респондентів мешканців міст вважають, що керівництво «робить усе можливе для їх розвитку, але не у них не вистачає ресурсів» (рис. 3).

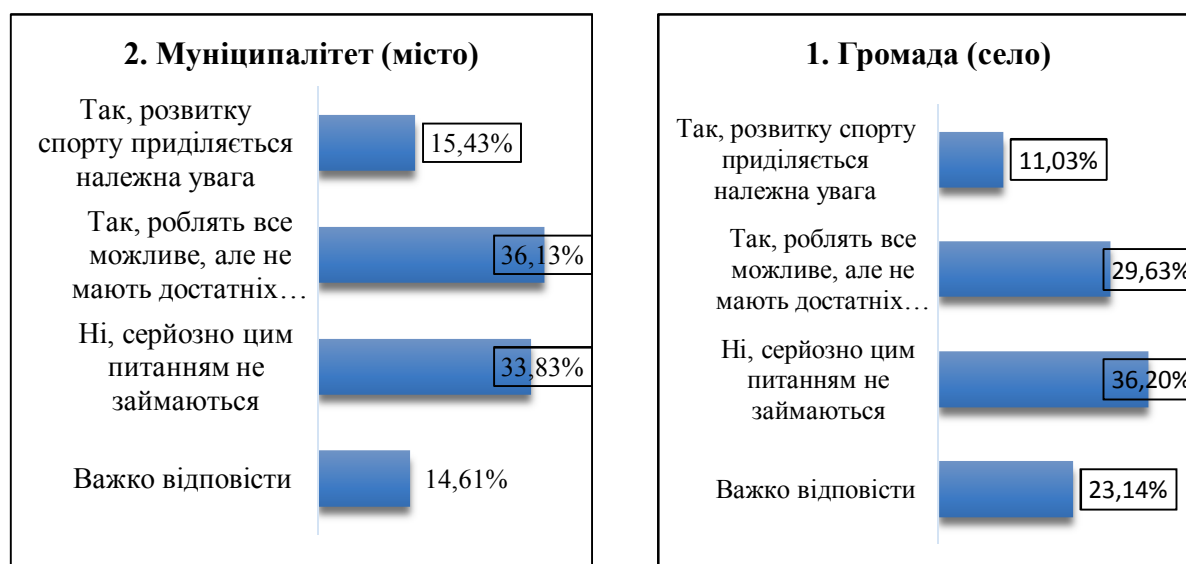

Рис. 3. Рівень уваги керівництва громад до створення умов

Водночас 36,2% мешканців сіл, 33,8% міських респондентів вважають, що їх керівництво «серйозно цим питанням не займається».

Тому учасники опитування пропонують керівництву своїх громад звернути увагу на створення чи реконструкцію об'єктів спортивної інфраструктури, а саме таких, як: спортивні майданчики – 44,0%, басейни – 42,1%, відкриті майданчики для ігрових видів спорту – 39,5%, велодоріжки –

30,2%, льодові катки – 30,1%, зали для занять східними єдиноборствами – 21,3%, тренажерні зали – 17%, тенісні корти – 13,4%, треки для екстремальних видів спорту – 13,1%, скелядроми – 7,5%.

Така ситуація є стимулом до вдосконалення стану спортивних споруд: проведення реконструкцій, капітальних та поточних ремонтів тощо, а також будівництва нових згідно із запитами громади.

У результаті опитування було також виявлено: якщо для занять індивідуальними, груповими (ігровими), молодіжними видами спорту створені умови на вищому рівні, а саме: «добрі/задовільні» для більше ніж 80,0% респондентів, то для людей похилого віку (рис. 4), людей з інвалідністю (рис. 5), для незахищених категорій населення умови для занять фізичною культурою (рис. 6) є «поганими/дуже поганими», на що вказали понад 50,0%.

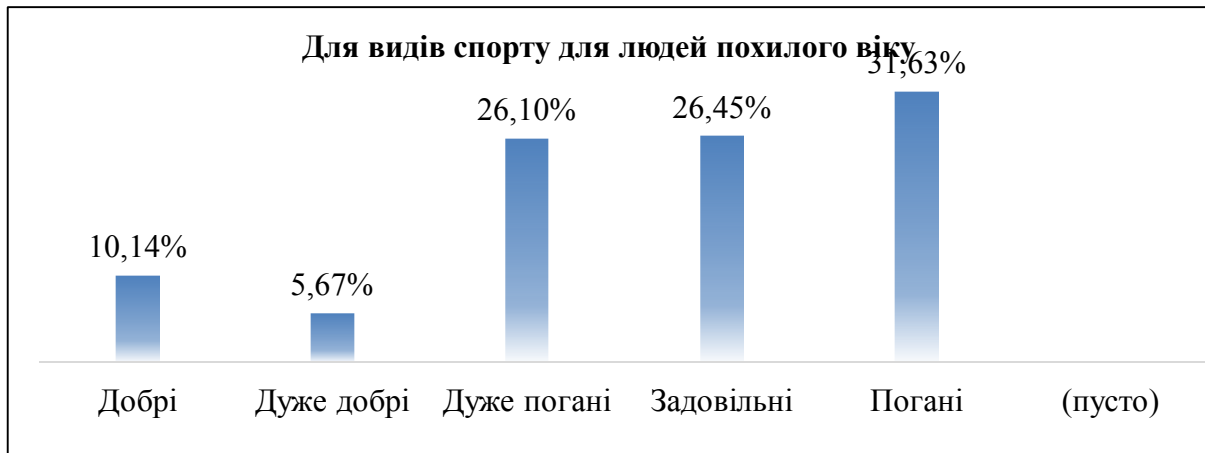

Рис. 4. Оцінка умов для занять фізичною культурою і спортом

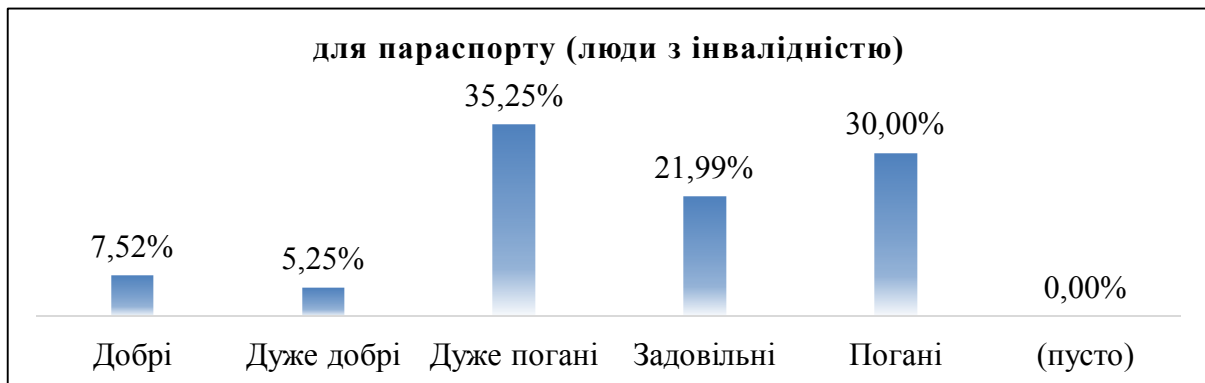

Рис. 5. Оцінка умов для занять параспортом

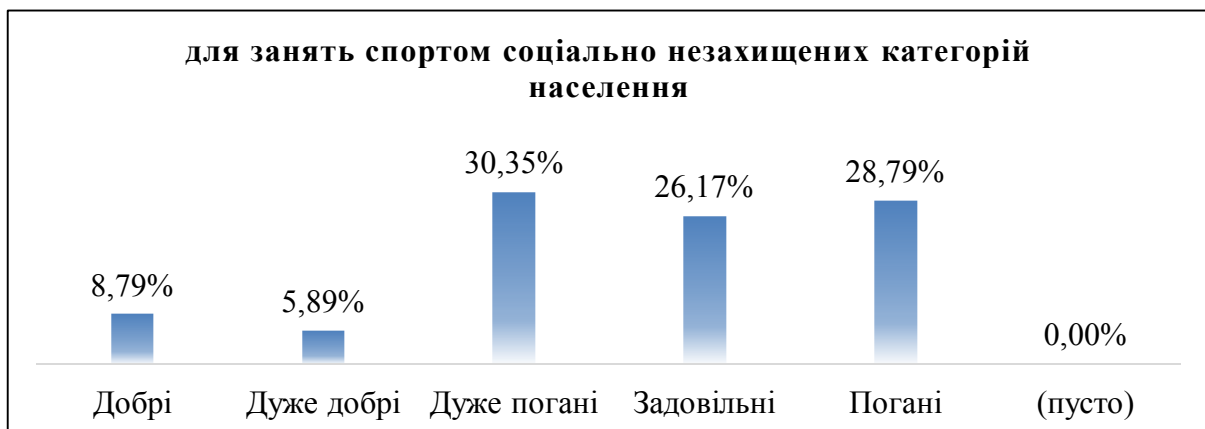

Рис. 6. Оцінка умов для занять спортом людей незахищених категорій

Респонденти назвали й головні «причини пасивного ставлення до занять фізичною культурою та спортом» у спортивних закладах/установах, а саме: низьку кваліфікацію тренерів, консультантів, викладачів (38,0%), відсутність організаторів, тренерів, викладачів (29,15%) та інформаційної підтримки спорту (32,51%).

Відтак, існує потреба в підвищенні професійної кваліфікації тренерів, реабілітологів, викладачів, організаторів, у тому числі із залученням провідних спортивних фахівців та спортсменів. Важливою також є пропаганда фізичної культури і спорту як складової здорового способу життя, проведення інформаційно-просвітницьких заходів з популяризації фізичної культури і масового спорту, спортивного стилю життя. Доречною була б співпраця з регіональними та місцевими ЗМІ у створенні програм спортивної та фізкультурно-оздоровчої тематики.

Респонденти висловили бажання під час заняття спортом отримувати й такі додаткові послуги, як: «персональний тренер» – 58,8%, «масажист» – 45,3%, «спортивний лікар» – 52,8%, «дієтолог» – 40%, «психолог» – 22,9%.

У кінці анкети респондентам було запропоновано відповісти на запитання: «Якби Ви займали посаду, яка має вплив на розвиток фізичної культури та спорту в вашій громаді, то, що особисто Ви запропонували для розвитку цієї сфери?» Респонденти запропонували такі кроки для розвитку спортивної сфери: «заняття у секціях повинно бути доступно усім групам населення», «відкрити басейн, велодоріжки, ДЮСШ», «зробити спортивні містечка для підлітків та дітей», «краще обладнати спортивні майданчики і закупити спортивний інвентар», «залучити кваліфікованих тренерів», «враховувати побажання громадськості та молоді», «розвивати мережі безоплатних спортивних секцій для населення різного віку», «розвивати мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл», «збільшити кількість футбольних полів, спортзалів та майданчиків», «відкрити тенісні корти».

VI. Висновки

Результати соціологічного дослідження свідчать, що в Запорізькій області відбувається інтенсивний розвиток масового та професійного спорту і фізичної культури, на що вказали 95,4% респондентів, які займаються фізичною культурою або спортом ситуативно чи на постійній основі. Водночас забезпеченість об'єктами спортивної інфраструктури, на думку респондентів, не повною мірою задовольняє їхні потреби через нестачу спортивних споруд за місцем проживання, їх критичний стан або взагалі відсутність та невідповідність європейським стандартам. Так, 29,6% респондентів мешканців сіл та 36,1% респондентів мешканців міст вважають, що їх керівництво «робить усе можливе для розвитку спортивної інфраструктури, але в них не вистачає ресурсів».

Нестача або відсутність спортивних споруд за місцем проживання, сучасної й привабливої інфраструктури в місцях масового відпочинку громадян, зокрема облаштування безпечних велосипедних і пішохідних доріжок, спортивних майданчиків для індивідуальних занять, відкритих майданчиків для групових (ігрових) видів спорту, свідчить про недофінансуванні цього напрямку.

Результати соціологічного опитування свідчать, що Управлінню молоді, фізичної культури та спорту ЗОДА потрібно спрямувати свою увагу на розробку Дорожньої карти і на її основі Комплексної програми з розвитку спортивної інфраструктури Запорізької області, враховуючи соціальні запити населення, об'єднаних зусиль ЗОДА із зацікавленими представниками соціально відповідального бізнесу та громадськими організаціями; запровадження доступних, якісних і різноманітних форм спортивних, реабілітаційних та оздоровчих послуг для різних груп населення відповідно до європейських стандартів; формування широкої мережі сучасних спортивних споруд для масового спорту та спорту вищих досягнень у селі, місті й області; формування необхідної сучасної спортивної інфраструктури з сучасним інвентарем та обладнанням за місцем проживання й навчання; створення додаткової кількості робочих місць у сфері фізичної культури і спорту, підвищення престижності професії спортивного викладача, тренера, організатора, реабілітолога; популяризація здорового способу життя.

Список використаної літератури

1. Вакуленко О., Жаліло Н., Комарова Н. Позитивний досвід діяльності з формування здорового способу життя. *Український інститут соціальних досліджень*. 2000. URL: <http://www.health.gov.ua/Publ/conf/nsf/0%20/b993ce66e72733f3c2256ddc003bfd53?OpenDocument> (дата звернення: 14.11.2020).
2. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
3. Закон «Про фізичну культуру і спорт». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/card3#Files> (дата звернення: 14.11.2020).
4. Формування здорового способу життя молоді в контексті профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі: Звіт про науково-дослідну роботу. *Архів Державного інституту сімейної та молодіжної політики*. 2016. 151 с.
5. Кривошеєва Г. Л. Формування культури здоров'я студентів університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2001. 20 с.

6. «В центрі уваги здоров'я та благополуччя підлітків. Результати дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» (HBSC) у 2017–2018 рр. в Європі та Канаді»: Новий звіт. URL: [//www.euro.who.int/en/publications/abstracts/spotlight-on-adolescent-health-and-well-being.-findings-from-the-20172018-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-survey-in-europe-and-canada.-international-report.-volume-1.-key-findings](http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/spotlight-on-adolescent-health-and-well-being.-findings-from-the-20172018-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-survey-in-europe-and-canada.-international-report.-volume-1.-key-findings) (дата звернення: 14.11.2020).
7. Приймак Г. Ю. Дефініційний аналіз поняття «здоровий спосіб життя». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Вип. 1 (42). С. 195–198.
8. Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку українського суспільства. О. О. Яременко (кер. авт. кол.). Київ: Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005. Ч. 1. 160 с.
9. Романова Н. Ф. Становлення та розвиток політики здорового способу життя. *Вісник Харківської державної академії культури*: зб. наук. пр. / за ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2014. Вип. 45. С. 282–289.
10. Соціальна педагогіка: підручник / за ред. А. Й. Капської. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
11. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarno-zajmatisya-sportom> (дата звернення: 14.11.2020).

References

1. Vakulenko, O., Zhalilo N. & Komarova N. (2000). Pozytyvnyy dosvid diyal'nosti z formyrovanye zdorovoho sposobu zhyttya [Positive experience in forming a healthy lifestyle]. *Ukrayins'kyi instytut sotsial'nykh doslidzen'*. Retrieved from <http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/0%20b993ce66e72733f3c2256ddc003bfd53?OpenDocument> [in Ukrainian].
2. Boychuk, Yu. D. (Ed.). (2017). *Zahal'na teoriya zdorov'ya ta zdorov'yazberezhennya: kolektyvna monohrafiya* [General theory of health and health]. Kharkiv: vyd. Rozhko S. H. [in Ukrainian].
3. Law "On Physical Culture and Sports". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/card3#Files> [in Ukrainian].
4. Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya molodi v konteksti profilaktyky nehatyvnykh yavishch u molodizhnomu seredovishchi: Zvit pro naukovo-doslidnu robotu [Formation of a healthy lifestyle of young people in the context of prevention of negative phenomena in the youth environment: Report on research work]. (2016). *Arkhiv Derzhavnoho instytutu simeynoyi ta Molodizhnoyi polityky* [in Ukrainian].
5. Krivosheyeva, H. L. (2001). *Formuvannya kul'tury zdorov'ya studentiv universytetu* [Creating a culture of health for university students]. (Extended abstract of candidate's thesis). Luhans'k [in Ukrainian].
6. Novyy zvit «U tseutri uvahy zdorov'ya ta blahopoluchchya pidlitkiv. Rezultaty doslidzhennya «Zdorov'ya ta povedinkovi oriyentatsiyi uchnivskoyi molodi» (HBSC) u 2017–2018 rr. v Evrope ta Kanadi» [“The focus is on adolescent health and well-being. The results of the study "Health and Behavioral Orientations of Student Youth" (HBSC) in 2017-2018 in Europe and Canada: A new report]. Retrieved from www.euro.who.int/en/publications/abstracts/spotlight-on-adolescent-health-and-well-being.-findings-from-the-20172018-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-survey-in-europe-and-canada.-international-report.-volume-1.-key-findings [in Ukrainian].
7. Pryymak, H. Yu. (2018). Definitivnyi analiz Ponyattya «zdorovyvy sposib zhyttya» [Definitive analysis of the concept of "healthy lifestyle"]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: «Pedagogika. Sotsial'na robota»*, 1 (42), 195–198 [in Ukrainian].
8. Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya molodi: stratehiya rozvytku ukrayins'koho suspil'stva [Formation of a healthy lifestyle of young people: a strategy for the development of Ukrainian society]. (2005). Kyiv: Derzh. in-t problem sim'yi ta molodi [in Ukrainian].
9. Romanova, N. F. (2014). Stanovlennya ta rozvytok polityky zdorovoho sposobu zhyttya [Formation and development of a healthy lifestyle policy]. *Visnyk Kharkivs'koyi derzhavnoyi akademiyi kul'tury*: zb. nauk. pr., 45, 282–289 [in Ukrainian].
10. Kaps'koyi, A. Y. (Ed.). (2011). *Sotsial'na pedahohika* [Social pedagogy]. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].
11. Stratehiya rozvytku fizychnoyi kul'tury i sportu na period do 2028 roku [Strategy for the development of physical culture and sports for the period up to 2028]. *Uryadovyy portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarno-zajmatisya-sportom> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.11.2020.

Received 17.11.2020.

Afanasieva L., Bukrieieva I., Glyns'ka L., Hlebova N., Orlov A. The Socio-Cultural Factors of a Healthy Lifestyle Development in the Conditions of a Modern Territorial Community

The aim of the work is a sociological analysis of the factors of improving the culture of a healthy lifestyle and determining the level of development of sports and health infrastructure, and a system of measures in the territorial communities of the Zaporizhzhia region.

Research methodology. *By the method of comparative analysis, the theoretical substantiation of the research structure and the choice of methodology were carried out. The express survey method revealed the level of provision of residents of territorial communities, the level of development of sports and recreation infrastructure. The method of sociological interpretation of the results substantiated a number of factors for increasing the level of development of sports infrastructure and a system of measures to improve the culture of a healthy lifestyle in the territorial communities of the Zaporizhzhia region.*

Results. *The data of the conducted research indicate significant shifts and intensive development of mass and professional sports, as well as physical culture in the Zaporizhzhia region. The level of provision of sports infrastructure facilities, sports venues at the place of residence, their condition has been established. Insufficient provision of sports infrastructure and low level of conditions for physical education for elderly residents, people with disabilities and vulnerable categories of the population are stated. The necessity of joining efforts of Zaporizhzhia Regional State Administration with interested representatives of socially responsible business and public organizations for the introduction of affordable, high-quality and various forms of sports, rehabilitation and health-improving services for various population groups in accordance with European standards is substantiated.*

Novelty. *The value of the study lies in the scientific systematization of the social needs of the population of territorial communities and the identification of urgent directions for the implementation of a comprehensive program for the development of the sports infrastructure of the Zaporizhzhia region.*

Practical value. *The results of the research can be used to further study the social needs of the population and the practical use of the Zaporizhzhia Regional State Administration, by representatives of socially responsible business and public organizations to organize affordable, high-quality and diverse forms of sports, rehabilitation and health services for various groups of the population, creation of employment in the sphere of physical culture and sports and the promotion of a healthy lifestyle.*

Key words: *healthy lifestyle, territorial communities, development of sports and recreational infrastructure.*

Афанасьева Л. В., Букреева И. В., Глебова Н. И., Глинская Л. Ф., Орлов А. В. Культура здорового образа жизни в условиях современной территориальной общины

Целью работы является социологический анализ факторов повышения культуры здорового образа жизни и определение уровня развития спортивной и оздоровительной инфраструктуры и системы мер в территориальных общинах Запорожской области.

Методология исследования. *Методом сравнительного анализа осуществлено теоретическое обоснование структуры исследования и выбор методологии. Методом экспресс-опроса выявлено уровень обеспеченности жителей территориальных общин, уровень развитости спортивно-оздоровительной инфраструктуры. Методом социологической интерпретации результатов обоснованы ряд факторов повышения уровня развития спортивной инфраструктуры и системы мер по повышению культуры здорового образа жизни в территориальных общинах Запорожской области.*

Результаты. *Данные проведенного исследования свидетельствуют о значительных сдвигах и интенсивном развитии массового и профессионального спорта и физической культуры в Запорожской области. Установлен уровень обеспеченности объектами спортивной инфраструктуры, спортивными сооружениями по месту жительства, их состояние. Констатируются недостаточная обеспеченность объектами спортивной инфраструктуры и низкий уровень условий для занятий физической культурой для жителей пожилого возраста, людей с инвалидностью и незащищенных категорий населения. Обосновывается необходимость объединения усилий ЗОДА с заинтересованными представителями социально ответственного бизнеса и общественными организациями для внедрения доступных, качественных и разнообразных форм спортивных, реабилитационных и оздоровительных услуг для различных групп населения в соответствии с европейскими стандартами.*

Новизна. *Ценность исследования заключается в научной систематизации социальных запросов населения территориальных общин и выявлении актуальных направлений реализации комплексной программы по развитию спортивной инфраструктуры Запорожской области.*

Практическое значение. *Результаты социологического исследования могут быть использованы для дальнейшего изучения социальных запросов населения ЗОДА, представителями социально ответственного бизнеса и общественными организациями для организации доступных, качественных и разнообразных форм спортивных, реабилитационных и оздоровительных услуг для различных групп населения, создания дополнительного количества рабочих мест в сфере физической культуры и спорта и популяризации здорового образа жизни.*

Ключевые слова: *здоровый образ жизни, территориальные общины, развитие спортивной и оздоровительной инфраструктуры, социологическое исследование.*